

Conjuntura econòmica de les Illes Balears

Quart trimestre de 2001

Conjuntura econòmica de les Illes Balears

Quart trimestre de 2001

Realització:

Alejandro Valdivia Schneider
Maria Marqués Caldentey
Bartomeu Alcover Bisbal

Coordinació:

Tomás Méndez Reyes,
director general de Programació i Ordenació Econòmica
Bartomeu Alcover Bisbal,
cap del Servei de Conjuntura i Planificació

Base de dades:

Amelia Cabellos Barreiro

**Direcció General de Programació i Ordenació
Econòmica**

Conselleria d'Hisenda i Pressuposts
GOVERN DE LES ILLES BALEARS
Any 2002

C/ Palau Reial, 17
07001 Palma
Illes Balears

Telèfon: +34 971 176 072

Fax: +34 971 176 074

Adreça electrònica: dgpoe@dgpoe.caib.es

Edita:

GOVERN DE LES ILLES BALEARS
Conselleria d'Hisenda i Pressuposts

Disseny i maquetació: Di7

Dipòsit Legal: PM-1214-2002

Amb aquest *Butlletí de conjuntura econòmica*, elaborat per la Conselleria d'Hisenda i Pressuposts del Govern de les Illes Balears, l'objectiu que es pretén assolir és posar a disposició dels agents econòmics i socials un instrument que pugui ajudar a conèixer millor la nostra realitat, com també a fomentar la reflexió i el debat entorn de les qüestions que resultin d'interès en l'àmbit d'aquest informe. A més a més, es vol posar a disposició d'aquells a qui pugui interessar una eina que els serveixi de suport per a la presa de decisions.

En aquest sentit, la Direcció General de Programació i Ordenació Econòmica té la voluntat de publicar de forma trimestral, mitjançant el *Butlletí de conjuntura econòmica*, els resultats que es deriven del seguiment continu de l'economia de les nostres Illes.

En l'anàlisi de la conjuntura econòmica balear, la Direcció General de Programació i Ordenació Econòmica utilitza dos models de predicció que es reforcen l'un a l'altre. Seguint la metodologia del NBER dels EUA publicada pel Banc d'Espanya, s'obté un indicador sintètic que, en darrer terme, permet conèixer l'evolució del creixement econòmic de Balears en termes de valor afegit brut no agrari, desagregat per illes i sectors.

Amb periodicitat trimestral, s'obtenen les prediccions de les principals macromagnituds de l'economia balear per a un o dos anys, en taxes de creixement interanual. Per al càlcul d'aquests indicadors i de les seves tendències es disposa d'una base de dades molt àmplia (250 variables des de 1980).

Actualment, a les Balears hi ha una visible preocupació per quina serà l'evolució de l'economia al llarg dels exercicis econòmics de 2002 i 2003 i, en concret, pel comportament del sector turístic, tant per la seva importància directa sobre el creixement del nostre producte interior brut com pel fet de tenir un efecte d'arrossegament sobre la resta de sectors econòmics.

Atès que l'evolució de l'economia de les Illes Balears depèn en gran manera del comportament de la d'altres països i que ens trobam en un moment de gran incertesa quant a la situació econòmica mundial, en general, i a l'europea, en particular, és especialment difícil ajustar de forma molt acurada les previsions econòmiques.

Però sí que sabem que l'economia evoluciona amb períodes d'expansió i de contracció. L'experiència d'anteriors cicles és una referència, tot i que limitada, atès que cada cicle és diferent, en intensitat, en durada o bé pels factors explicatius de cadascun.

Dit això, el fet de poder comptar amb un treball d'anàlisi de la realitat econòmica i amb les previsions que se'n deriven suposa per als agents econòmics i socials poder disposar d'una eina important a l'hora

de prendre decisions adients d'acord amb el marc que els envolta.

Les expectatives sobre quin seria el comportament econòmic en el quart trimestre de l'any 2001 no eren gaire favorables, ja que s'estimava que les tres economies més importants del món (Estats Units, Alemanya i el Japó) se situarien en taxes de creixement negatives. La sorpresa precisament va ser que els Estats Units i Alemanya assolissin una taxa de creixement positiva en el darrer trimestre de l'any, en contra de les previsions sobre una possible recessió, que era cap on pareixien apuntar els indicadors econòmics que, aleshores, es manejaven.

Afortunadament, els esdeveniments de l'onze de setembre només tingueren un impacte negatiu a curt termini. Així, i a poc a poc, s'ha anat confirmant la recuperació de l'economia a escala mundial. En el cas de la Unió Europea, les previsions de creixement són de menor intensitat. En aquesta àrea destaca especialment el cas d'Alemanya, amb creixement nul en el primer trimestre de l'any 2002 i amb una previsió de creixement que no arriba a l'1% per al conjunt de l'any.

Aquesta incertesa sobre la intensitat del creixement en els països emissors de turisme cap a Balears, presenta clarobscur quant a quin resultat pot tenir per a l'any 2002 —creixement d'Alemanya del 0,8% enfront del creixement d'Espanya del 2,4% i del 1,8% del Regne Unit—, tot i que es presenta més optimista per al 2003, amb taxes generalitzades de creixement que se situen al voltant del 3%.

Les dades relatives als darrers trimestres de 2001 han obligat el Govern de les Illes Balears a modificar les previsions de creixement fetes en el setembre de l'any 2001. Així, ara com ara, la previsió de creixement del producte interior brut balear per a l'exercici de 2001 se situa en el 3,6%, i per al 2002 assoliria un 2,4%, però amb perspectives de millora al segon semestre.

Aquesta previsió confirma que l'economia balear continua per la senda de lleugera desacceleració, tot i que amb perspectives de millora. I un dels elements d'estabilitat macroeconòmica que reafirma les perspectives favorables de creixement i ocupació en els propers anys és, sens dubte, la introducció de la moneda única, l'euro, a les nostres economies.

Des de totes aquestes reflexions vull reiterar el compromís que la Conselleria d'Hisenda i Pressuposts té amb la societat balear de mantenir i millorar aquesta publicació i aprofitar l'avinentsa per agrair a totes les persones i institucions que han col·laborat activament perquè aquest *Butlletí de conjuntura econòmica* sigui una realitat.

Joan Mesquida Ferrando
Conseller d'Hisenda i Pressuposts

	Trets principals de l'economia en el 4t trimestre de 2001	5
1.	Internacional	6
1.1	Economia mundial	6
1.2	Unió Europea	7
2.	Espanya	9
3.	Balears	11
3.1	Sector agrari i pesquer	11
3.2	Indústria i energia	12
3.3	Construcció	13
3.4	Serveis	14
3.5	Consum i inversió	20
3.6	Preus i salaris	21
3.7	Mercat de treball	23
4.	Mallorca	24
5.	Menorca	25
6.	Pitiüses	26
	Notes, fonts i abreviacions	27

Principals indicadors econòmics
Quart trimestre de 2001
Taxes de variació interanual en cicle – tendència a preus constants (en %)

	ZONA EURO	ILLES BALEARS
Producte Interior Brut	0,6%	2,9%
Inflació (<i>desembre</i>)	2,1%	3,7%
Taxa d'atur	8,37%	7,68%

- L'economia nord-americana cresqué per sobre de les expectatives (pàg. 6)
- El trànsit aeri a Europa disminuï després de l'11 de setembre... (pàg. 8)
- ...cosa que també es notà en els ingressos per turisme a Espanya (pàg. 9)
- A Balears la menor demanda desaccelerà el creixement de la indústria i la construcció (pàgs. 12, 13 i 19)
- El nombre de passatgers arribats a les Illes per via aèria es reduí un 13,7%, però el nombre total de pernoctacions en establiments turístics restà estable (pàgs. 15 i 16)
- El major augment de preus continua afectant la nostra competitivitat (pàgs. 21 i 22)
- A Mallorca el nombre de pernoctacions d'estrangers en establiments hotelers cresqué un 7,8% (pàg. 24)
- El consum mantingué el creixement de l'economia menorquina (pàg. 24)
- El nombre de treballadors ocupats augmentà un 3,1% a les Pitiüses (pàg. 25)

1. Internacional

1.1. Economia mundial

Durant el quart trimestre de l'any 2001 i a principis del 2002 es mostraren els primers símptomes que la desacceleració econòmica havia tocat fons.

Tot i així, alguns indicadors no acabaven d'apuntar en aquesta direcció. El fet que la ràtio entre l'endeutament de les llars i de les empreses en relació amb el nivell de renda continués essent molt alt, en un context de baixa inflació, n'era un exemple.

Llars: deute com a percentatge de la renda disponible anual, estimació any 2001

Estats Units	107%
Japó	132%
Regne Unit	118%
Alemanya	115%

Font: OCDE i estadístiques nacionals.

Estats Units

La producció als Estats Units cresqué en el darrer trimestre de l'any 2001 a una taxa positiva del 0,5% interanual¹⁰, per sobre per tant de les previsions manejades per la majoria d'analistes, que auguraven una caiguda del creixement econòmic al voltant del -1%.

En el conjunt de l'any 2001 la taxa de creixement fou de l'1,2%, la més baixa que s'enregistrava des de la caiguda del -0,5% a l'any 1991.

Malgrat les expectatives que anunciaven una disminució del consum intern com a conseqüència de la manca de confiança arran dels esdeveniments de l'11 de setembre, aquest cresqué un +3,8% interanual al desembre¹.

Els factors explicatius d'aquest increment del consum són diversos. Entre d'altres, se'n podrien destacar: les ofertes de finançament a baix tipus d'interès en la venda d'automòbils (cosa que contribuï a augmentar encara més l'endeutament de les famílies); el fet que el tipus d'interès de referència quedés situat al desembre en l'1,25%; la preferència pel consum *versus* una taxa d'estalvi molt reduïda; l'increment de la despesa pública en un +9,2%¹, destinada en gran part a la defensa i als treballs de reconstrucció arran dels atemptats de l'11 de setembre.

Pel que fa al mercat de treball, cal dir que la reducció dels inventaris de les empreses va conduir a nombro-

sos ajustaments de plantilla, la qual cosa provocà que la taxa d'atur al desembre arribés al 5,8%. Tot i així, aquest ritme se suavitzà cap a finals d'any, cosa que podria significar que el període d'alentiment de l'activitat podria haver-se superat.

I si l'inici de la desacceleració el marcà principalment la disminució de les vendes d'equipament informàtic, cal assenyalar que en el darrer trimestre de 2001 aquestes augmentaren. L'índex d'indicadors econòmics de la *Conference Board* cresqué al desembre per tercer mes consecutiu, per arribar al 111,4, la major pujada intermensual des de febrer de 1996, i a un nivell superior que a l'inici del 2000. L'índex d'activitat manufacturera de l'ISM (antic NAPM) passà dels 39,5 punts a l'octubre als 48,2 punts al desembre.

Pel que fa a l'evolució dels preus, la taxa d'inflació baixà del +2,6% al setembre fins al +1,6% al desembre, malgrat que la taxa subjacent augmentés del +2,6% al +2,7% en el mateix període¹.

Per altra banda, la millora de les dades econòmiques tingueren un ressò moderat a les borses, que mostraven cert grau de desconfiança envers les pràctiques comptables arran del cas Enron.

Finalment, pel que fa a l'economia real, l'evolució del conflicte a l'Afganistan ajudà a recuperar els nivells de confiança. L'FMI preveu per a l'any 2002 un creixement del PIB del 2,2%.

Argentina

Argentina suspengué pagaments, després d'haver canviat de president cinc vegades durant durant la segona meitat de desembre. El dèficit públic de l'any 2001 se situà al voltant dels 9.000 milions de dòlars. En aquest moments està cercant el suport del Fons Monetari Internacional, el Banc Mundial i el Banc Interamericà de Desenvolupament.

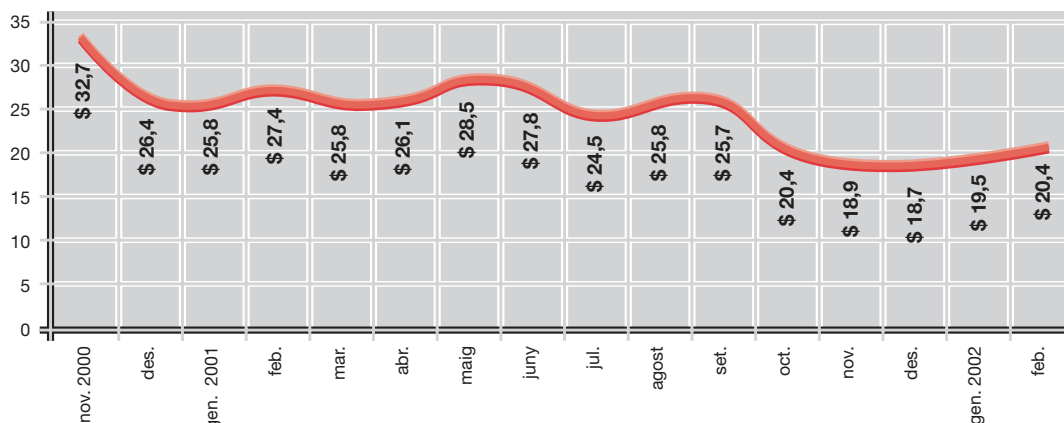
Cal assenyalar, tot i així, que l'actual crisi no ha provocat un efecte en cadena a la resta de països membres de Mercosur.

Petroli

El preu del petroli baixà en el quart trimestre de l'any, com a conseqüència de la baixa demanda i dels acords assolits perquè els atemptats de setembre a Nova York i Washington no afectessin la confiança en els mercats.

Petròli del Mar del Nord, dòlars EUA per barral

Font: Banc d'Espanya.

1.2. Unió Europea

Regne Unit

El PIB del Regne Unit augmentà en el quart trimestre un 2,0%, i deixà la taxa de creixement per al 2001 en el 2,2%, enfront del 3% assolit a l'any 2000².

Al desembre, la taxa d'atur es mantingué estable al voltant del 3,2%.

Per la seva banda, l'índex harmonitzat de preus al consum (IHPC) es reduí fins a l'1%³, tot i que el preu de l'habitatge cresqué per sobre del 15%.

El creixement fou desigual segons el sector. Així, els sectors de serveis cresqué un 0,9% trimestral en el període comprès entre els mesos d'octubre a desembre, mentre que la producció industrial minvà un -5%, afectada per la baixa demanda mundial, la fortalesa de la lliura i el fet de no participar en la Unió Econòmica i Monetària europea.

En aquest sentit, la introducció sense problemes dels nous bitllets i les monedes a la zona euro ha animat els partidaris de la participació del Regne Unit en la Unió Econòmica i Monetària. El govern britànic havia promès la celebració d'un referèndum sobre la qüestió durant l'actual legislatura.

Pel que fa al consum, aquest augmentà un 1%, gràcies al baix tipus d'interès de referència, que el Banc d'Anglaterra situà al novembre en el 4%².

Zona euro

El ritme de creixement de la zona euro en el quart trimestre de l'exercici 2001 fou del 0,6%, xifra que deixà la taxa mitjana anual a l'1,5%.

Per al 2002 el Banc Central Europeu pronostica un creixement d'entre el 0,7% i el 1,7% i d'entre el 2,0% i el 3,0% per al 2003.

Cal dir que tal com va ocórrer als Estats Units, també a la zona euro les dades han marcat un to més positiu de l'esperat. Així, al desembre, les vendes al detall cresqueren un 1,2%⁴, una recuperació més que notable si es té en compte que a l'octubre s'enregistrà una disminució del -1%. Per altra banda, la desacceleració de la formació bruta de capital fix se suavitzà, fet que està en consonància amb la millora de les expectatives empresarials, encara que les exportacions minvaren, com a resultat de la caiguda de la demanda en els mercats mundials.

Al mes de novembre el Banc Central Europeu baixà el tipus d'interès al 3,25%, en resposta a la caiguda de l'activitat i a la disminució de la taxa d'inflació.

L'IHPC fou al desembre del 2,1%⁴, encara que la inflació subjacent se situés al 2,3%. Cal dir que les demandes d'augment salarial, molt per sobre de la inflació en alguns països —entre els quals, Alemanya—, poden fer perillar la tendència decreixent d'aquest índex.

A l'inici de l'any 2002 es va perfeccionar la Unió Econòmica i Monetària, amb la introducció física dels bitllets i les monedes de l'euro, que reberen un alt grau d'acceptació per part dels ciutadans. Aquest procés significa un canvi estructural profund, ja que facilitarà els intercanvis comercials i el turisme i millorarà el grau de transparència dels mercats, cosa que augmentarà la competència.

Alemanya

L'economia alemanya cresqué un 0,4% en el quart trimestre, la qual cosa deixà l'augment del PIB durant l'any 2001 en el 0,6%, la taxa més baixa des de 1993 i marcadament per sota del 3,2% assolit l'any 2000³. Destacà el decreixement del sector de la construcció, que minvà un -6,6%⁷.

L'índex IFO de confiança empresarial millorà al gener de 2002 per tercer mes consecutiu, amb un augment de +1,6 punts respecte d'octubre, malgrat que encara se situa per sota del nivell assolit al mes d'agost.

L'augment durant l'any 2001 tant del consum privat (+1,4%) com del públic (+1,3%) no va compensar la disminució de les inversions en bens d'equipament (-4,1%). Només les vendes a l'exterior varen tenir un comportament clarament positiu (+5,5%)⁷.

L'IHPC de desembre fou de l'1,5%.

Pel que fa al mercat de treball, els ajustaments de plantilla han suposat l'eliminació d'uns 130.000 llocs de feina al llarg de l'exercici 2001.

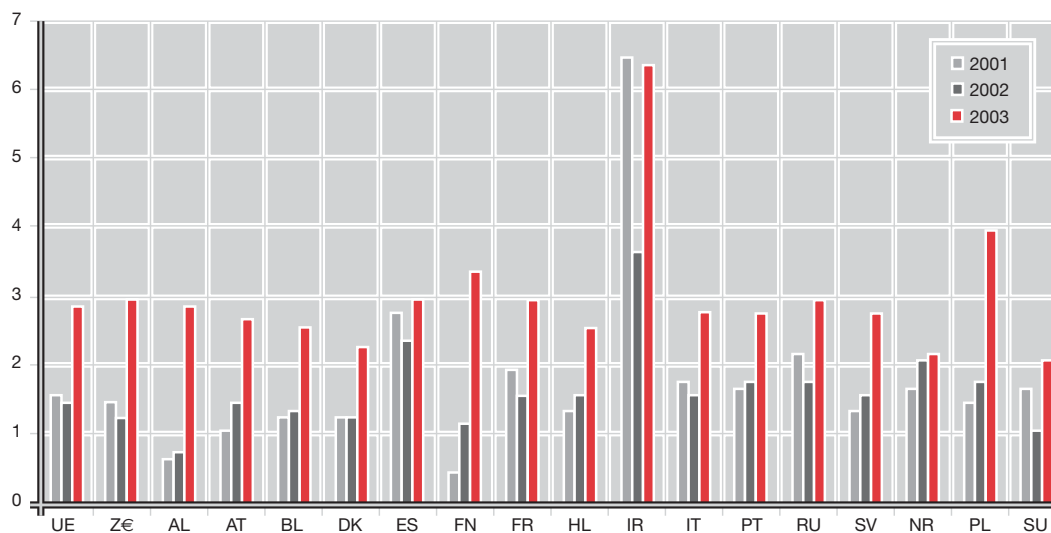
Quant a les previsions per al 2002, el Govern Federal estima per l'any 2002 un creixement del 0,75%, tot i que les expectatives són les d'arribar a taxes interanuals del 2,5% a la segona meitat de l'any.

Cal destacar el fet que el dèficit públic arribés al 2,6% del PIB, cosa que el situa a prop del límit del 3% establert al Pacte d'estabilitat i creixement de la Unió Econòmica i Monetària, la qual cosa dificulta l'ús de la política fiscal com a instrument que s'ha de tenir en compte a l'hora de plantejar mesures anticíclics.

Previsions de creixement del PIB 2001-2003 dels principals mercats emissors de turisme cap a Balears (en percentatge)

	UE	Z€	AL	AT	BL	DK	ES	FN	FR	HL	IR	IT	PT	RU	SV	NR	PL	SU
2001	1,6	1,5	0,7	1,1	1,3	1,3	2,8	0,5	2,0	1,4	6,5	1,8	1,7	2,2	1,4	1,7	1,5	1,7
2002	1,5	1,3	0,8	1,5	1,4	1,3	2,4	1,2	1,6	1,6	3,7	1,2	1,8	1,8	1,6	2,1	1,8	1,1
2003	2,9	3,0	2,9	2,7	2,6	2,3	3,0	3,4	3,0	2,6	6,4	2,8	2,8	3,0	2,8	2,2	4,0	2,1

Font: Ministeri d'Economia, Comissió Europea i FMI.

Trànsit aeri a Europa

Resulta difícil avaluar l'impacte directe dels atemptats terroristes de l'11 de setembre a Nova York i Washington sobre l'evolució del tràfic aeri europeu i la reestructuració del seu mercat, atès que els factors explicatius del seu comportament han estat múltiples.

Segons l'Associació de Línies Aèries Europees, entre l'octubre i el desembre de 2001, els totals setmanals

de quilòmetres volats per cadascun dels passatgers en vols intraeuropeus se situà en nivells d'entre el 10% i el 20%, per sota de les xifres assolides en el mateix període de l'any 2000. Només a partir de febrer de 2002 es tornaren a obtenir taxes positives de creixement interanual similars a les registrades a l'inici de setembre, d'entre l'1% i el 5%.

2. Espanya

L'economia espanyola mantingué durant el quart trimestre de 2001 les mateixes pautes de comportament que s'havien observat durant la resta de l'any.

Durant aquest període s'estima que el PIB augmentà un 2,4% anualitzat, cosa que situaria el creixement⁶ per a tot l'any en el 2,8%, per sota del 4,1% assolit el 2000, però continuant amb el procés de convergència real amb la zona euro, que cresqué un 1,5%.

Les exportacions de béns i serveis s'han vist afectades per la desacceleració de l'economia mundial. La caiguda de les exportacions es deixà entreveure ja en el quart trimestre de l'any 2000 i continuà fins a arribar a una taxa interanual de l'1,3% en el quart trimestre. Així, per a tot l'any 2001 el creixement fou del 3,4%.

Cal destacar que la reducció del ritme d'activitat dels socis comercials d'Espanya ha influït especialment en l'exportació de béns, que registrà un creixement negatiu del -0,4% en el quart trimestre.

Quant a les exportacions de serveis, s'han mantingut estables respecte del tercer trimestre, amb un increment interanual del 5,4% en el darrer trimestre de l'any.

Els ingressos per turisme es varen moderar després dels atemptats terroristes de l'11 de setembre. Malgrat això, el nombre de turistes arribats durant l'any 2001 augmentà un 3,4%, mentre que els ingressos augmentaren al voltant del 9%. Hi hagué una contracció en el nombre de turistes amb procedència dels Estats Units (-12%), Llatinoamèrica i Alemanya, mentre que augmentaren els arribats del Regne Unit.

La importació de béns i serveis també s'ha desaccelerat, i ha passat d'una taxa del 8,3% en el quart trimestre de 2000 a un 2,1% en el mateix període d'enguany.

La incertesa en l'evolució de l'economia i els efectes que la situació política internacional que s'estava vivint poguessin desencadenar provocà també l'alentiment de l'activitat industrial, en general, i de les inversions en béns d'equipament, en particular.

La producció industrial no enregistrà cap variació durant el darrer trimestre de l'any (taxa del 0,0% interanual), per la qual cosa finalment el creixement per a tot l'any restà a l'1,1%.

La inversió en béns d'equipament obtingué taxes de creixement negatives: un -3,8% en el quart trimestre i un -2,2% per a tot l'any 2001.

Respecte a les branques de serveis, hi hagué una lleugera reducció del creixement en el subsector de serveis de mercat i una acceleració en els serveis de no mercat.

La desacceleració afectà substancialment les branques energètiques de la producció, atès que si durant el darrer trimestre del 2000 augmentaven a un ritme del 5,2%, a finals del 2001 l'augment interanual assolí només un increment del 0,2%.

Per contra, el consum de les llars, la construcció i la despesa de les administracions públiques varen mantenir el seu dinamisme —malgrat que a un ritme menor que durant l'any 2000— gràcies a les condicions financeres favorables del mercat i a l'augment de la ocupació.

D'aquesta manera, la demanda interna va augmentar un 2,7% en el quart trimestre (2,9% per a tot l'any), augment menor que el 3,5% del mateix període del 2000 (4,3% per al conjunt de l'any).

L'aportació del sector exterior al PIB es mantingué en el mateix nivell, restant un -0,2% al creixement de l'economia espanyola.

Pel que fa a la taxa d'estalvi, s'estima que es recuperà lleugerament, com també ho féu la capacitat de finançament de les llars, ja que el fort dinamisme d'inversió en habitatge perdé força a mesura que avançava l'any.

L'endeutament de les empreses va continuar essent elevat, malgrat la desacceleració de les inversions en el país. Els factors que justificarien aquest comportament serien bàsicament dos: per una banda, el fet de no poder generar prou recursos; i, per l'altra, els baixos tipus d'interès els permeté finançar projectes a l'exterior.

Pel que fa a les necessitats de finançament del país, aquestes han disminuït quasi un 1%, gràcies a la reducció del dèficit de la balança comercial amb la resta del món, a l'equilibri pressupostari de les administracions públiques i a major transferències de capital rebudes.

Quant al mercat de treball, s'ha continuat generant ocupació, malgrat que a menor ritme que en els trimestres precedents. Al mateix temps ha augmentat un 0,3% la productivitat, especialment en el sector de serveis de mercat i, en proporció menor, en la indústria.

La desacceleració afectà més la creació d'ocupació de treballadors per compte d'altri que els no assalariats.

Els costos laborals s'han accelerat i els marges per unitat de producte han augmentat, especialment en la construcció i en els serveis, encara que en una proporció inferior que durant l'any 2000.

Evolució i perspectives de l'economia espanyola. Cicle-tendència.
Taxes de variació interanual a preus constants de 1995 (en %)

	2000 – per trimestres					2001 – per trimestres					2002	2003
	II	III	IV	2000		I	II	III	IV			
Despesa en consum final	4,3	3,8	3,2	4,0	2,9	2,8	2,7	2,8	2,8	2,8	2,2	2,6
Despesa en consum final de les llars	4,4	3,7	3,2	4,0	2,9	2,8	2,7	2,6	2,7	2,7	2,2	2,8
Despesa en consum final de les ISFLLL	2,4	3,5	4,3	3,0	3,8	2,6	1,4	0,6	2,1			
Despesa en consum final d'AP	4,3	3,9	3,5	4,0	3,1	3,0	3,1	3,4	3,1	2,0	2,0	
Formació bruta del capital fix	6,2	5,4	4,5	5,7	3,5	2,7	2,0	1,7	2,5	3,4	4,7	
Béns d'equipament	5,9	4,5	2,4	4,8	0,1	-1,8	-3,3	-3,8	-2,2	2,2	5,4	
Construcció	6,2	6,1	6,1	6,2	6,0	5,9	5,6	5,3	5,7	4,3	4,1	
Variació d'existències ¹	-0,2	-0,2	-0,1	-0,1	0,0	0,1	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0	
Demanda interna¹	4,7	4,1	3,5	4,3	3,2	3,0	2,8	2,7	2,9	2,4	3,1	
Exportació de béns i serveis	9,9	10,1	9,0	9,6	6,8	4,0	1,8	1,3	3,4	4,5	7,6	
Exportació de béns	9,7	9,6	8,1	9,2	5,7	2,6	0,2	-0,4	2,0			
Exportació de serveis	10,3	11,0	11,0	10,6	9,5	7,2	5,4	5,4	6,8			
Importació de béns i serveis	10,3	9,7	8,3	9,8	6,4	4,1	2,2	2,1	3,7	4,6	7,7	
Importació de béns	10,1	9,7	8,3	9,6	6,2	4,0	2,2	2,3	3,6			
Importació de serveis	11,5	9,7	8,3	10,7	7,0	4,7	2,3	1,2	3,8			
Saldo exterior ¹									-0,2	-0,1	-0,2	
PIB a preus de mercat	4,4	4,0	3,5	4,1	3,2	2,9	2,6	2,4	2,8	2,4	3,0	
Branques agrària i pesquera	1,7	2,6	1,9	1,5	0,1	-1,6	-1,2	1,5	-0,3			
Branques energètiques	3,5	4,7	5,2	4,0	4,5	2,9	1,1	0,2	2,2			
Branques industrials	5,0	3,8	2,3	4,0	2,0	1,6	1,0	0,0	1,1			
Construcció	6,4	6,3	6,1	6,3	5,8	5,5	5,4	5,4	5,5			
Branques dels serveis	4,1	3,7	3,4	3,9	3,4	3,3	3,4	3,3	3,3			
Serveis de mercat	4,4	4,1	3,7	4,2	3,6	3,5	3,4	3,3	3,5			
Serveis de no mercat	2,8	2,5	2,4	2,7	2,5	2,8	3,1	3,3	2,9			
Imposts nets sobre els productes	5,0	4,5	4,8	5,1	3,0	1,9	0,8	0,3	1,5			
Ocupació ²	3,0	3,2	3,3	3,1	3,0	2,6	2,2	2,0	2,1	1,1	1,8	
Atur (% població activa EPA)									12,7	12,4	11,7	
Índex de preus de consum				4,0					2,7	2,0		

ISFLLL. Institucions sense finalitat de lucre, llevat de les llars. A les previsions de despesa en consum final dels anys 2001 i 2002, incloses dins el capítol de les llars.

AP. Administracions públiques.

Per a les dades corresponents a la previsió dels anys 2002 i 2003, Ministeri d'Economia al desembre de 2001.

1. Aportació al creixement del PIB a preus de mercat.

2. En llocs de feina equivalents a temps complet.

Font: INE, Ministeri d'Economia i Banc d'Espanya.

Quant al comportament de la indústria cal dir que, encara que no s'ha produït la contracció experimentada durant l'any 2000 (en part per l'abaratiment de les entrades energètiques) tampoc s'ha experimentat una recuperació important en aquest sector.

La taxa d'inflació minvà —gràcies en part a la disminució del preu del petroli— fins a arribar al 2,7% d'in-

dex de preus de consum al desembre (2,9% si es considera l'IHPC). Això significà un diferencial d'inflació del 0,7% amb la zona euro⁸, una reducció respecte del 1,4% a principis d'any, però que continua mostrant la pèrdua de competitivitat en preus de l'economia espanyola respecte al conjunt de l'economia de la zona euro.

3. Balears

En el quart trimestre de 2001 el producte interior brut (PIB) de les Illes Balears va créixer un 2,85% en taxa interanual, per sobre de les taxes assolides per al conjunt d'Espanya⁶ (2,4%) i de la zona euro⁸ (0,6%).

Per al conjunt de l'any 2001, el creixement fou del 3,2%, mentre que a Espanya se situà en el 2,8% i a la zona euro en l'1,5%.

Evolució i perspectives de l'economia balear. Taxes de variació interanual en cicle – tendència del PIB a preus constants (en %)

	2000				2000	2001				2001	2002
	I	II	III	IV		I	II	III	IV		Previsió
PIB	4,39	3,35	4,08	4,74	4,14	3,45	3,32	3,20	2,85	3,20	2,40

Font: Conselleria d'Hisenda i Pressuposts.

3.1. Sector agrari i pesquer

Evolució i perspectives del sector agrari i pesquer.

Taxes de variació interanual del PIB a preus constants (en %).

2001	2002
	Previsió
0,30	2,60

Font: Conselleria d'Hisenda i Pressuposts.

per l'any 2001, tot i que el règim de pluges d'aquesta tardor ha millorat els pronòstics per al 2002.

A la ramaderia, els efectes d'anteriors crisis fitosanitàries i de consum estan desapareixent, amb un retorn de la confiança dels consumidors.

Quant al mercat de treball, durant el quart trimestre el nombre d'afiliats continuà minvant, encara que la taxa d'atur registrat no es veié alterada i continuà a l'1,8%.

Atenent al comportament d'altres indicadors, cal dir que la facturació elèctrica restà estable, mentre que les vendes de gasoil B augmentaren un 12,4% (un 8,5% d'increment per a tot l'any 2001).

Les tempestes del 12 de novembre truncaren les expectatives de creixement positiu per a l'agricultura

Indicadors del sector, any 2001	4t trimestre		Acumulat any	
	Nombre	Variació	Nombre	Variació
Afiliats a la Seguretat Social en el sector, mitjana	6.829	-2,6%	6.956	-3,6%
Taxa d'atur en el sector	1,8%	0,1%	1,8%	=
Facturació elèctrica (MWh)	15.970	-1,2%	70.283	-0,1%
Gasol B, vendes en milers de litres	17.672	12,4%	71.869	8,5%
Matriculació de tractors industrials	19	-13,6%	98	-16,9%

Font: Tresoreria Territorial de la Seguretat Social, INEM, Gesa-Endesa, CLH i Direcció General de Trànsit.

Evolució i perspectives del sector industrial i energètic.

Taxes de variació interanual en cycle – tendència del PIB a preus constants (en %)

2001				2001	2002
I	II	III	IV		Previsió
2,38	2,74	2,51	2,21	2,46	2,10

Font: Conselleria d'Hisenda i Pressuposts.

La indústria patí el clima de desacceleració del consum i l'activitat de l'economia. El nombre de treballadors per compte d'altri restà estable, mentre que la facturació elèctrica augmentà lleugerament.

L'enquesta d'opinions empresarials referent a les comandes se situà en nivells negatius, amb un índex mitjà de -39 en el quart trimestre, 87,67 punts per sota del nivell assolit un any abans.

Per altra banda, les exportacions des de Balears augmentaren un 27,7% en el període de gener a octubre, malgrat que cal recordar que gran part del comerç exterior balear es realitza des de fora de la nostra comunitat.

Indicadors del sector, any 2001	4t trimestre		Acumulat any	
	Nombre	Variació	Nombre	Variació
Afiliats SS per compte d'altri, mitjana	25.416	-0,2%	26.036	0,8%
Facturació elèctrica (MWh)	63.403	2,6%	258.283	4,4%
Enquesta d'Opinions Empresarials – Comandes	-39,00	-87,67	-14,6	-17,3

Font: Tresoreria Territorial de la Seguretat Social, Gesa-Endesa i Ministeri d'Indústria.

La potència elèctrica en el conjunt del sistema Mallorca-Menorca s'incrementà en un 13% respecte al 2000, gràcies a l'entrada en servei de tres turbines de gas de cycle combinat de la central de Son Reus. A les Pitiüses l'augment de potència⁹ fou del 24%.

Per subsectors, i tenint en compte la facturació elèctrica acumulada de gener a desembre, destaquen els

augmentos en la producció i reparació de maquinària, construcció naval, aparells elèctrics i cotxes, en un 21,6%; el de paper i arts gràfiques, que s'incrementà en un 19,3%, i el de tèxtil, calçat i cuir, que malgrat la desfavorable conjuntura internacional mantingué el seu dinamisme, amb un increment de la facturació industrial del 12,9%.

Facturació elèctrica per subsectors industrials, acumulat gener a desembre, variació interanual

Siderúrgia, fosa, metal·lúrgia	10,0%
Ciments, calç, guixos, totxos, teules, vidre i porcellana	5,1%
Química, petroquímica	4,5%
Maquinària, construcció naval, aparells elèctrics i cotxes	21,6%
Alimentació, begudes i tabac	1,3%
Tèxtil, calçat, cuir	12,9%
Fusta, mobles, suro, plàstics	0,4%
Paper, arts gràfiques	19,3%
Extracció de carbó, generació d'electricitat i gas	-4,9%

Font: Gesa-Endesa.

Evolució i perspectives del sector de la construcció.

Taxes de variació interanual en cicle - tendència del PIB a preus constants (en %)

2001				2001	2002
I	II	III	IV		Previsió
7,23	6,91	6,89	5,96	6,75	4,35

Font: Conselleria d'Hisenda i Pressuposts.

El sector de la construcció també mostrarà certa desacceleració durant l'any 2001, malgrat que no tan accentuada com en el cas de la indústria. Cal dir també que la construcció havia assolit taxes de creixement excepcionalment elevades, per la qual cosa la desacceleració que s'està donant suposa un canvi de tendència més acusat que en altres sectors.

Durant el darrer trimestre de l'any, el nombre d'afiliats per compte d'altri va créixer un +3,1%. Aquest resultat confirma la pèrdua de dinamisme del sector que s'experimenta des de finals de l'any 2000, quan el creixement de l'ocupació se situava en taxes superiors al 10%.

La desacceleració també és patent en l'evolució de la facturació elèctrica, ja que durant el darrer trimestre de 2001 es facturà un 2,4% menys d'energia que en el mateix període de 2000. Emperò el nombre de megawatts facturats està un 8% per sota del màxim històric del tercer trimestre de 2001.

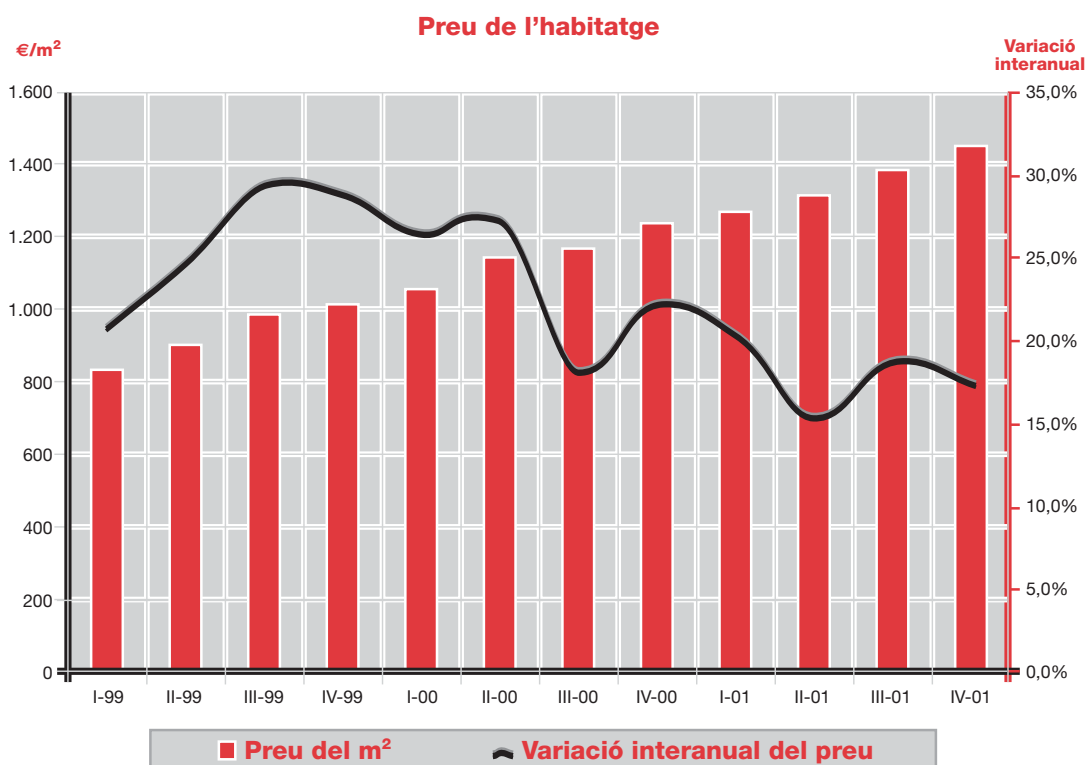
Altres indicadors confirmen la menor activitat durant el quart trimestre. Així, es registren creixements negatius de les vendes i el consum de ciment; dels visats de projectes i d'habitatges al Col·legi Oficial d'Arquitectes de Balears; i de les hipoteques, tant en nombre com en import, sobre les finques projectades.

Cal destacar que l'import de les hipoteques en finques urbanes construïdes ha crescut a un ritme semblant al del preu de l'habitatge.

És precisament l'evolució del preu de l'habitatge el que ens indica que, malgrat la pèrdua de ritme, el sector continua mostrant possibilitats de creixement. Aquestes possibilitats es poden veure ajudades per l'augment de les licitacions oficials, que l'any 2001 varen augmentar el seu import en un 107,8%.

Indicadors del sector, any 2001	4t trimestre		Acumulat any	
	Nombre	Variació	Nombre	Variació
Afiliats a la SS per compte d'altri, mitjana	41.341	3,1%	42.547	6,6%
Facturació elèctrica (MWh)	11.635	-2,4%	47.907	12,7%
Consum de ciment (en tones)	247.064	-12,2%	1.085.016	6,3%
Venda de ciment (en tones)	230.045	-4,3%	967.228	3,3%
Col·legi d'Arquitectes: projectes visats	2.537	-4,0%	9.952	-12,5%
Col·legi d'Arquitectes: habitatges no turístics ni industrials visats	3.621	-15,2%	13.870	-4,9%
Licitació oficial per data de publicació en butlletins (milers d'euros)	177.973	373,9%	416.503	107,8%
Hipoteques en finques urbanes (sobre habitatges projectats)	480	-20,7%	8.998	246,7%
...en milers d'euros	55.563	-3,8%	292.149	18,8%
Hipoteques en finques urbanes (sobre solars)	83	-29,1%	631	18,4%
...en milers d'euros	31.887	9,9%	140.113	-4,8%
Preu de l'habitatge (€/m²)	1.456	17,5%		

Font: Tresoreria Territorial de la Seguretat Social, Gesa-Endesa, OFICEMEN, Col·legi Oficial d'Arquitectes de Balears, SEOPAN, INE i Ministeri de Foment.

Font: Ministeri de Foment.

3.4. Serveis

Evolució i perspectives del sector dels serveis.

Taxes de variació interanual en cycle – tendència del PIB a preus constants (en %)

2001				2001	2002
I	II	III	IV		Previsió
3,24	3,07	2,95	2,65	2,98	2,23

Font: Conselleria d'Hisenda i Pressuposts.

Malgrat la repercussió negativa que tingueren els fets de l'11 de setembre sobre el turisme i l'aviació, el sector en general ha continuat mantenint el creixement, encara que de forma més moderada.

Pel que fa al mercat de treball, continuà la desacceleració en el nombre d'afiliacions per compte d'altri a la Seguretat Social, que passaren del 3,5% en el tercer trimestre al 3,2% en el quart. Tot i així, aquesta taxa és superior a la registrada durant el mateix període de l'any 2000 (2,4%).

La facturació elèctrica continuà assolint un elevat increment (8,4%), per sobre també de l'experimentat durant el darrer trimestre de l'any anterior (3,8%).

Indicadors del sector, any 2001	4t trimestre		Acumulat any	
	Nombre	Variació	Nombre	Variació
Afiliats a la SS per compte d'altri, mitjana	198.134	3,2%	226.659	4,7%
Facturació energia elèctrica (MWh)	467.331	8,4%	1.830.331	8,3%

Font: Tresoreria Territorial de la Seguretat Social i Gesa-Endesa.

Trànsit aeri

El nombre de passatgers arribats de l'estranger durant el darrer trimestre de l'any fou un 13,7% inferior al del mateix període de l'any anterior. El nombre de passatgers amb procedència d'Alemanya minvà un 16,3%, mentre que els procedents del Regne Unit decreixeren un 4,4%. D'entre les vuit principals nacionalitats dels visitants a Balears, només el suecs mostraren un comportament estable.

Per al conjunt de l'any, el nombre total de passatgers arribats als aeroports amb procedència de l'estranger fou un 2% menor que el de l'any 2000.

Durant el quart trimestre, l'arribada de turistes des d'aeroports al territori nacional també sofrí una reducció en nombre al voltant del 4,7%. Per al conjunt de l'any, la xifra total de turistes restà estable respecte de l'any 2000.

Passatgers arribats, any 2001	4t trimestre			Acumulat any		
	Nombre	Variació	% sobre total	Nombre	Variació	% sobre total
Regne Unit	422.695	-4,4%	32,1%	3.666.562	4,6%	33,5%
Alemanya	528.037	-16,3%	40,1%	3.856.351	-7,1%	35,3%
Itàlia	5.822	-55,9%	0,4%	321.370	7,2%	2,9%
França	15.480	-41,0%	1,2%	280.190	-11,6%	2,6%
Bèlgica	8.650	-44,1%	0,7%	149.640	-16,1%	1,4%
Holanda	15.182	-15,3%	1,2%	176.172	-0,1%	1,6%
Suïssa	20.316	-27,1%	1,5%	201.031	-8,8%	1,8%
Suècia	20.788	0,0%	1,6%	230.021	9,4%	2,1%
Altres estrangers	50.997	-17,4%	3,9%	797.148	-2,0%	7,3%
Total d'estrangers	1.087.967	-13,7%	82,6%	9.678.485	-2,0%	88,5%
Espanya (turistes)	229.253	-4,7%	17,4%	1.253.839	0,0%	11,5%
Total arribats	1.317.220	-12,2%	100,0%	10.932.324	-1,7%	100,0%

Font: AENA, Ibatur i elaboració pròpia.

Les vendes de querosè, segons la CLH, a les Balears també minvaren. Durant el quart trimestre de l'any 2001 se situaren en un nivell d'un 15,2% per sota de l'assolit en el mateix període de l'any 2000; per al conjunt de l'any, el volum de querosè venut decreixé un 4,9%¹².

Hoteleria

• Pernotacions

Malgrat l'esmentada reducció en el nombre d'arribades, l'ocupació en els diversos tipus d'establiments turístics de les Balears es mantingué a un nivell semblant al de l'any 2000. Així, el total de pernoctacions en el quart trimestre fou un 0,6% inferior al mateix període de l'any anterior, la mateixa reducció que en el conjunt de l'any.

Les pernoctacions en establiments hotelers, que suposaren prop del 81% del total, augmentaren al

mes d'octubre (5,1%), mentre que minvaren als dos mesos següents (-4,5% i 3,7% per a novembre i desembre respectivament), cosa que suposà un augment del voltant del 3% per al conjunt del trimestre.

Als apartaments turístics es produïren quasi el 19% del total de les pernoctacions durant el quart trimestre, amb una disminució del 13,2% interanual. Per al conjunt de l'any la reducció se situà al voltant del 3,6%.

En el darrer quart del 2001, les pernoctacions dels residents a l'estranger suposaren el 91,7% del total, mentre que per al conjunt de l'any representaren el 92,2%.

El comportament fou diferent segons l'origen dels hostes. Així, el nombre total de pernoctacions de residents a l'estranger cresqué en el quart trimestre un 3,4%, i fou especialment significativa als establiments hotelers, on la variació se situà al 8,6%. Al final de l'any el nombre de pernoctacions de residents a l'estranger en el conjunt dels establiments fou un 1,2% superior al de l'any 2000.

Pel que fa als hostes residents a Espanya, el nombre total de pernoctacions durant el darrer trimestre fou un 30% menor que en el mateix període del 2000, i quasi un 18% per al conjunt de l'any.

• Viatgers

El nombre de viatgers que pernoctaren en establiments turístics de les Balears també minvà, tant pel que fa al darrer quart de l'any (3,4%) com per a tot l'any (1,7%).

Per tipus d'establiment, als establiments hotelers el nombre de viatgers restà estable en el quart trimestre, i es va registrar un augment del 4,4% per al conjunt de l'any. La caiguda es concentrà en els apartaments turístics, amb reduccions al voltant del 25%.

Segons la procedència dels viatgers també és notable la dicotomia entre les xifres dels residents a l'estranger i les dels residents a Espanya.

En el cas dels residents a l'estranger, el nombre de viatgers allotjats augmentà un 3,9% durant el quart trimestre, amb un increment de quasi un 10% als establiments hotelers i una disminució als apartaments en línia amb els resultats globals. Per al conjunt de l'any el total d'allotjats minvà un 1%.

Pel que fa als residents a Espanya, la reducció fou generalitzada durant el darrer quart de l'any, amb reduccions superiors al 25%. L'any 2001 tancà amb un 6,7% menys d'allotjats residents a Espanya.

Establiments turístics	4t trimestre		Any 2001	
	Nombre	Variació	Nombre	Variació
Nombre de pernoctacions				
Establiment hotelier	6.820.162	2,9%	53.565.058	0,3%
Apartament turístic	1.572.712	-13,2%	13.708.997	-3,6%
Turisme rural	33.526		194.547	
Campament turístic			123.473	-22,6%
Total pernoctacions	8.426.400	-0,6%	67.592.075	-0,6%
Nombre de viatgers				
Establiment hotelier	844.302	0,7%	6.955.512	4,4%
Apartament turístic	123.480	-24,7%	1.103.691	-27,9%
Turisme rural	7.092		42.804	
Campament turístic	0		19.263	-31,2%
Total viatgers	974.874	-3,4%	8.121.270	-1,7%
Estada mitjana (dies)				
Establiment hotelier	8,1	2,1%	7,7	-3,9%
Apartament turístic	12,7	15,2%	12,4	33,7%
Turisme rural	4,7		4,5	
Campament turístic			6,4	12,4%
Estada mitjana (dies)	8,6	2,6%	8,3	0,9%

Font: INE i elaboració pròpia.

• Estada mitjana

L'estada mitjana dels hostes en establiments turístics durant el quart trimestre de 2001 fou de 8,6 dies, xifra que significa un augment del 2,6% respecte del mateix període de l'any 2000. Les variacions més

importantes es produïren en els allotjaments en apartaments turístics de viatgers residents a Espanya (10,7 dies, un augment del 49,2%); l'allotjament en apartaments turístics de no residents (12,8 dies, augment del 14,1%); i allotjament de residents en establiments hotelers (4,4 dies, disminució de 6,3%).

Pel que fa al conjunt de l'any, l'estada mitjana en establiments turístics va augmentar un 0,9% fins a arribar al 8,3 dies. Aquest augment es degué principalment a l'augment del 33,5% de la llargada de les estades als apartaments turístics. Per la seva banda, els allotjats en establiments hotelers abreuaren l'estada quasi un 4%, cosa que significa que restà als 7,7 dies.

• Ocupació

Respecte als nivells d'ocupació dels establiments turístics, es registraren nivells semblants als de l'any anterior, excepte pel que fa als apartaments turístics al mes d'octubre, que tingueren una ocupació un 15% menor.

Grau d'ocupació, en %	oct.	nov.	des.
Establiments hotelers	60,9	55,0	39,2
Diferència any 2000	-1,7	2,3	-3,5
Apartaments turístics	51,6	29,8	30,1
Diferència any 2000	-15,4	-3,34	1,65

Font: INE.

Viatgers residents a l'estranger	4t trimestre		Any 2001	
	Nombre	Variació	Nombre	Variació
Nombre de pernoctacions				
Establiment hotelier	6.176.099	8,6%	48.745.160	2,5%
Apartament turístic	1.525.114	-13,5%	13.365.114	-3,0%
Turisme rural	30.572		165.852	
Campament turístic			65.521	-34,1%
Total pernoctacions	7.731.785	3,4%	62.341.647	1,2%
Nombre de viatgers				
Establiment hotelier	697.005	9,9%	5.901.121	6,1%
Apartament turístic	119.025	-24,2%	1.068.862	-27,3%
Turisme rural	5.848		34.739	
Campament turístic	0		8.599	-46,7%
Total viatgers	821.878	3,9%	7.013.321	-1,0%
Estada mitjana (dies)				
Establiment hotelier	8,9	-1,2%	8,3	-3,4%
Apartament turístic	12,8	14,1%	12,5	33,5%
Turisme rural	5,2		4,8	
Campament turístic			7,6	23,6%
Estada mitjana (dies)	9,4	-0,1%	8,9	1,8%

Viatgers residents a Espanya	4t trimestre		Any 2001	
	Nombre	Variació	Nombre	Variació
Nombre de pernoctacions				
Establiment hotel·ler	644.063	-31,7%	4.819.898	-17,8%
Apartament turístic	47.598	-4,4%	343.883	-21,7%
Turisme rural	2.954		28.695	
Campament turístic			57.952	-3,7%
Total pernoctacions	694.615	-30,3%	5.250.428	-18,0%
Nombre de viatgers				
Establiment hotel·ler	147.353	-27,1%	1.051.500	-4,8%
Apartament turístic	4.455	-35,9%	34.829	-41,4%
Turisme rural	1.244		8.065	
Campament turístic	0		10.664	-10,1%
Total viatgers	153.052	-26,8%	1.105.058	-6,7%
Estada mitjana (dies)				
Establiment hotel·ler	4,4	-6,3%	4,6	-13,7%
Apartament turístic	10,7	49,2%	9,9	33,6%
Turisme rural	2,4		3,6	
Campament turístic			5,4	7,2%
Estada mitjana (dies)	4,5	-4,4%	4,8	-12,3%

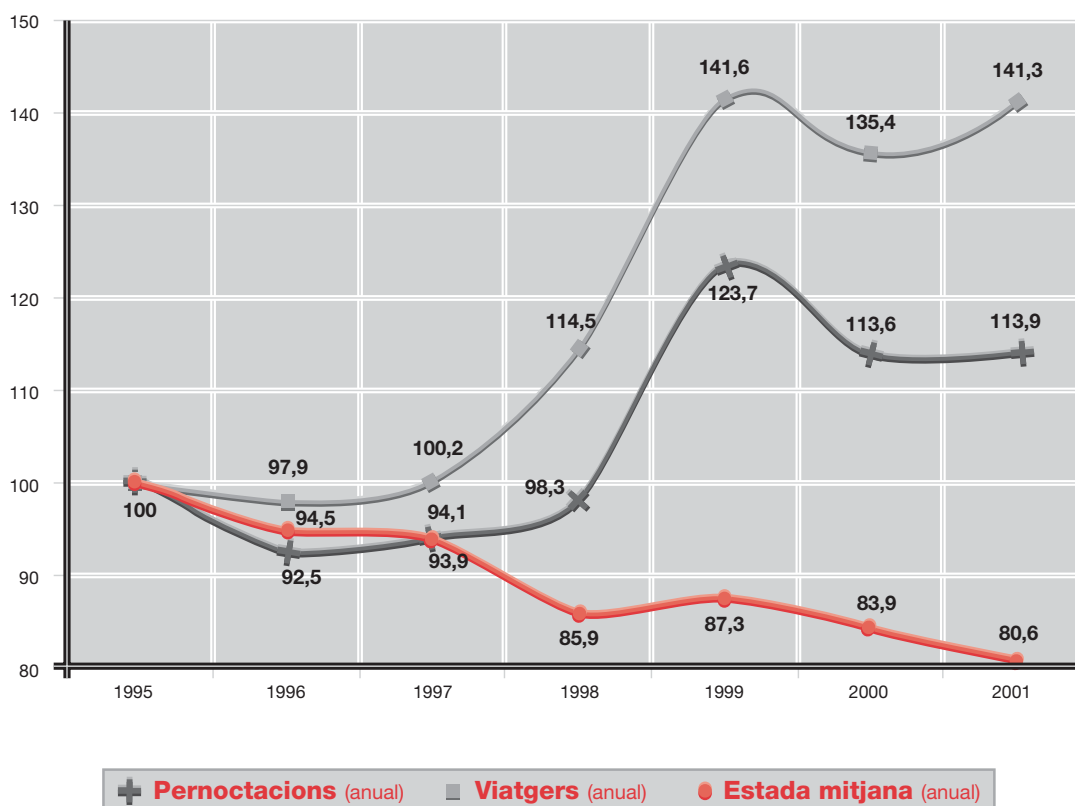
Font: INE i elaboració pròpia.

• Anàlisi gràfica dels resultats

El gràfic següent ens mostra l'evolució del nombre de pernoctacions i de viatgers als establiments hotelers, així com de l'estada mitjana, dels últims sis anys, prenent com a base l'any 1995. S'observa que en nom-

bre de viatgers s'obtenen resultats semblants als de l'any 1999. Però l'abreujament de les estades, procés continu encara que no uniforme, ha fet que el nombre de pernoctacions se situés a un nivell semblant al de l'any anterior, per sota de l'assolit a l'any 1999.

Evolució anual del nombre de pernoctacions, viatgers i estada mitjana als establiments hotelers, totals anuals
(any base 1995 = 100)

Font: INE i elaboració pròpia.

Preus

Cal dir que les formes de mesurar l'evolució de la competitivitat en preus de l'oferta turística balear no compten amb un registre històric suficientment contrastat i ample, per la qual cosa, les dades que a continuació analitzem tan sols es poden prendre com a aproximació a aquesta qüestió.

- Amb dades de l'INE, i prenent com a base l'any 1999 —primer any en què les paritats de les diferents monedes de la zona euro restaren fixes—, els preus de l'oferta hotelera balear havien evolucionat a un nivell molt més alt que els de les comunitats autònomes espanyoles més directament competidores amb la nostra. Així, l'índex amb base 1999 se situà al desembre en el 121,2 per a Balears, mentre que a Canàries restava al 109,9.

L'augment de preus als hotels de Balears cresqué des del 1999 un 16,7% més que l'índex de preus de consum harmonitzat a Alemanya i un 15,5% més que a la Unió Europea. Respecte del Regne Unit, i després d'ajustar els diferents índexs de preus a l'evolució de la cotització entre la lliura esterlina i l'euro, el diferencial fou del 12,7%.

- Una altra forma de comparar l'evolució de la competitivitat de l'oferta és d'acord amb l'índex de preus de consum, grup d'hotels, restaurants i cafès. Els resultats també s'exposen a la taula següent, si bé hem de tenir en compte que l'índex esmentat per a Balears i Canàries es refereix a l'evolució de preus per als residents, mentre que l'índex assenyalat per a Grècia i Portugal inclou tant els residents com els no residents. Dit això, al desembre de 2001 l'índex fou del 111,6 per a Balears, mentre que a Portugal assolí 4,2 punts menys.

Resulta significativa aquesta evolució quan es compara amb l'evolució dels preus als mercats emissors segons el que s'ha assenyalat abans. Mentre que la diferència entre aquest índex i la inflació general alemanya significà per a Balears una pèrdua de competitivitat en preus des del 1999 del 7,2%, a Portugal la diferència fou del 2,9%. A més, cal assenyal·lar la diferència observada amb les dades del Regne Unit. Mentre que l'augment de l'índex d'hotels, restaurants i cafès va marcar una diferència del 3,1% amb l'índex general britànic (una vegada ajustada l'evolució del tipus de canvi), l'oferta de Grècia i Portugal es va abaratir per al consumidor britànic en un 0,5% i un 1,1% respectivament.

Any base 1999 = 100 Índex de preus hotelers	Índex	Diferencial amb l'índex del país d'origen dels visitants ¹		
		Alemanya	zona euro	Regne Unit ²
Illes Balears	121,2	16,7	15,5	12,7
Canàries	109,9	5,4	4,2	1,4
Andalusia	114,0	9,5	8,3	5,5
Comunitat Valenciana	105,3	0,8	-0,4	-3,2
Índex de preus de consum (hotels, restaurants i cafès)³				
Illes Balears	111,6	7,2	6,0	3,1
Canàries	110,1	5,6	4,4	1,6
Grècia ⁴	108,0	3,5	2,4	-0,5
Portugal	107,4	2,9	1,7	-1,1

1. Índex harmonitzat de preus de consum (IHPC).

2. Diferencial de l'índex més evolució en el tipus de canvi lliura esterlina - euro.

3. Per a les Illes Balears i Canàries, índex de preus de consum. Per a Grècia i Portugal, índex harmonitzat de preus de consum.

4. Grècia va entrar a formar part de la Unió Econòmica i Monetària l'1 de gener de 2001, malgrat que durant els anys 1999 i 2000 la dracma grega ja era objecte d'una política canviària respecte a l'euro per la qual cosa es minimitzaven les fluctuacions de la cotització.

Font: INE, Eurostat i elaboració pròpia.

3.5. Consum i inversió

Evolució i perspectives de Consum i inversió.

Taxes de variació interanual en cicle – tendència a preus constants (en %)

	2001	2002 Previsió
Consum de les llars	1,3	3,0
Formació bruta de capital	5,2	-0,4

Font: Conselleria d'Hisenda i Pressuposts.

Consum

S'estima que durant l'any 2001 el consum privat dels residents va créixer un 1,3%. Si bé durant el tercer tri-

mestre de l'any es notà una caiguda del consum, aquest es recuperà en el darrer trimestre de l'any.

Els residents a Balears varen gastar en el darrer trimestre de 2001 una mitjana de 1.993,51 euros, cosa que significà un augment del 12,2% respecte del mateix període de 2000. Resulta més significatiu l'augment de la despesa no destinada a alimentació, begudes i tabac, que cresqué un 16,3%.

La majoria de la resta d'indicadors mostraren també una evolució favorable, excepte pel que fa a les matrícules de turismes. Cal assenyalar, però, que aquestes augmentaren un 7,8% en el conjunt de l'any.

Indicadors principals, any 2001	4t trimestre		Acumulat any	
	Nombre	Variació	Nombre	Variació
Despesa privada per persona (euros)	1.993,51	12,2%	1.824,45	1,8%
Despesa en alimentació, begudes i tabac (euros)	305,35	-6,1%	309,92	-6,4%
Resta de la despesa (euros)	1.688,16	16,3%	1.514,53	3,7%
Hipoteques sobre habitatges construïts (milers d'euros)	344.182	17,0%	1.356.041	11,8%
Facturació elèctrica usos domèstics (MWh)	350.700	15,9%	1.429.276	7,0%
Vendes de benzina (milers de litres)	91.479	5,7%	400.546	-1,0%
Matriculació de turismes	10.824	-8,3%	65.417	7,8%

Font: INE, Gesa-Endesa, CLH i Direcció General de Trànsit.

Inversió

La formació bruta de capital fix augmentà un 5,2% l'any 2001. Aquest augment és degut a la forta dinàmica de l'activitat constructora que s'ha desenvolupat a Balears durant els darrers anys.

Hi hagué un fort creixement en les inversions en noves societats mercantils (d'un 21,0% en el darrer trimestre i d'un 40,5% per al conjunt de l'any). Per contra, el saldo de les variacions en el capital de societats mercantils (capital subscrit a la creació de societats, més ampliacions i menys reduccions de capital) fou menor.

Indicadors principals, any 2001	4t trimestre		Acumulat any	
	Nombre	Variació	Nombre	Variació
Variació en el capital de les societats mercantils (milers d'euros)	137.898	-22,4%	655.837	-15,7%
Capital de noves societats mercantils (milers d'euros)	55.289	21,0%	229.050	40,5%
Creació neta de societats mercantils	528	-16,7%	2.905	-7,4%
Noves hipoteques (milers d'euros)	548.283	10,4%	2.316.340	9,5%
Noves hipoteques sobre projectes d'habitatge (milers d'euros)	55.563	-3,8%	292.149	18,8%
Noves hipoteques sobre solars urbans (milers d'euros)	31.887	9,9%	140.113	-4,8%
Matriculació de camions	1.519	-0,8%	7.128	-8,1%

Font: INE i Direcció General de Trànsit.

3.6. Preus i salaris

Preus

Al mes de desembre, les taxes interanuals indicaven que els preus a Balears havien crescut un 3,7%, un punt per sobre de l'IPC per al conjunt d'Espanya i un 1,6% per sobre de l'índex de preus de consum harmonitzat de la zona euro.

Per grups, els més inflacionistes a Balears foren el d'aliments i begudes no alcohòliques, amb un 6,1%

(per sobre del 5,9% assolit al conjunt d'Espanya i del 5,1% de la zona euro); el d'habitatge, amb un 7,2% (1,8% per al conjunt d'Espanya i 1,0% per a la zona euro); l'ensenyament, amb un 7,8% (4,1% a escala nacional i 3,7% a la zona euro); hotels, restaurants i cafès, ja examinat en la part dedicada a l'anàlisi del sector de serveis, i que a Balears assolí el 6,0% enfront del 4,7% de l'IPC espanyol i del 3,7% de l'IHPC de la Unió Monetària; i el grup de begudes alcohòliques i tabac, amb un increment del 4,5%, per

comparació al 4,2% del conjunt d'Espanya i de 3,8% de la zona euro.

Per contra, varen tenir un comportament millor a Balears els grups de *transport*, que a la nostra comunitat

baixaren un -2,0%, menys que en el conjunt del país (-2,9%) però més que a la zona euro (-0,5%); i el de *comunicacions*, que a l'arxipèlag minvà un -2,7%, mentre que a tota Espanya el descens fou del -2,6% i a l'àrea de l'euro del -1,7%.

Inflació en data de desembre de 2001, taxa interanual	Illes Balears ¹	Espanya IPC	Espanya IHPC	zona euro ²
Aliments i begudes no alcohòliques	6,1%	5,9%	5,9%	5,1%
Begudes alcohòliques i tabac	4,5%	4,2%	4,0%	3,8%
Vestit i calçat	2,3%	3,2%	3,2%	2,1%
Habitatge	7,2%	1,8%	1,8%	1,0%
Parament de la llar	3,0%	2,8%	2,6%	2,2%
Medicina	2,2%	2,7%	2,6%	1,0%
Transport	-2,0%	-2,9%	-2,5%	-0,5%
Comunicacions	-2,7%	-2,6%	-2,9%	-1,7%
Oci i cultura	4,4%	4,3%	3,1%	1,8%
Ensenyament	7,8%	4,1%	4,1%	3,7%
Hotels, cafès i restaurants	6,0%	4,7%	4,8%	3,7%
Altres	4,4%	3,5%	3,3%	3,4%
Índex general	3,7%	2,7%	2,9%	2,1%

1. Índex de preus de consum (IPC)

2. Índex harmonitzat de preus de consum (IHPC)

Font: INE.

Salaris

El cost laboral per treballador i mes durant el quart trimestre de 2001 fou de 1.783,82 €, cosa que representà un augment del 4,0% interanual.

Aquest augment es degué sobretot a l'increment del 6,6% del costs no salarials, que inclouen les aportacions de l'empresa a la Seguretat Social, els pagaments delegats per incapacitat temporal i/o desocupació, complements de prestacions socials, indemnitzacions per acomiadament, i els pagaments com-

pensatoris per menyscapte de doblers, desgast d'eines, adquisició de roba de treball, despeses de transport i de viatge, indemnitzacions per trasllat o fi de contracte, i qualsevol altra despesa de caràcter compensatori.

Els augments foren més significatius en els costs per hora efectiva, amb un augment del 5,2%.

Cal afegir-hi també que, segons el Ministeri de Treball i Afers Socials, l'augment mitjà dels sous pactats en conveni era del 3,5% al mes de desembre.

Costs laborals	Per treballador i mes	Variació	Per hora efectiva	Variació
Cost laboral total	1.783,82 €	4,0%	12,83 €	5,2%
Cost salarial	1.360,73 €	3,3%	9,78 €	4,5%
Costs no salarials	423,09 €	6,6%	3,05 €	7,7%

Font: INE.

Jornada laboral

Durant el quart trimestre, la mitjana d'hores pactades per treballador, per mitjà de conveni, contracte o pacte verbal, foren 161,5, si bé el total per treballador a temps complet arribà a les 171,1 hores.

D'aquestes, al voltant del 86% foren hores realment treballades, a dins la jornada laboral normal o bé en concepte d'hores extraordinàries.

Aproximadament el 14,3% de les hores pactades foren hores no treballades per qualsevol motiu: vacances i festes, incapacitat temporal, maternitat i adopció, compensació d'hores extraordinàries, representació sindical, assistència a exàmens i visites mèdiques, dies o hores no treballades per raons tècniques, organitzatives o de producció, deures inexcusables, motius personals, conflictivitat laboral, absentisme, tancament patronal, guarda legal...

Jornada de treball	Per treballador	Sobre total hores pactades	Per treballador a temps complet	Sobre total hores pactades
Hores de treball pactades	161,5		171,1	
Hores de treball efectives	139,1	86,1%	147,0	85,9%
Hores de treball no treballades	22,9	14,2%	24,6	14,4%

Font: INE.

3.7. Mercat de treball

Mercat de treball, any 2001	4t trimestre		Acumulat any 2001	
	Nombre	Variació	Nombre	Variació
Ocupats (afiliats a la Seguretat Social, mitjana)	346.676	2,3%	377.926	3,9%
Afiliats al règim general de la SS (mitjana)	271.720	2,7%	301.736	4,3%
Afiliats al règim d'autònoms ¹ (mitjana)	64.151	2,5%	260.395	4,7%
Aturats registrats (mitjana)	28.851	9,2%	22.700	6,7%
Taxa d'atur registrat (mitjana)	7,7%	0,4%	5,7%	0,1%
Beneficiaris de prestacions per atur (mitjana)	35.800	19,1%	25.500	9,4%
Contractes per temps indefinit	9.112	6,7%	37.590	8,4%
...a temps complet	7.222	19,7%	25.008	16,3%
...a temps parcial	1.890	-24,5%	12.582	-4,4%

1. Excepte els sectors agrari i pesquer.

Font: Tresoreria Territorial de la Seguretat Social, INEM i elaboració pròpia.

El nombre d'afiliats a la Seguretat Social assolí en el quart trimestre una mitjana d'aproximadament 346.600 treballadors, cosa que significà un increment del 2,3%. Per al conjunt de l'any l'augment fou del 3,9%. Emperò la xifra de registrats com a aturats cresqué a ritmes superiors, del 9,2% en el darrer quart del 2000 i del 6,7% en el conjunt de l'any. Com a resultat, la taxa d'atur registrat augmentà, i arribà al 7,7% per en el quart trimestre (un 0,4% més que el 2000) i al 5,7% per al conjunt de l'any (un 0,1% més).

La mitjana de beneficiaris de prestacions per atur també s'incrementà, en un 19,1% respecte del darrer trimestre de l'any (9,4% per a tot l'any). El nombre de beneficiaris per prestacions d'atur superà en gran manera el d'aturats registrats, principalment a causa de l'ocupació de temporada generada a les Illes Balears.

Per altra banda, continuà creixent el nombre de contractes per temps indefinit.

4. Mallorca

Evolució de Mallorca. Taxes de variació interanual en cicle – tendència del PIB a preus constants (en %)

2001				2001
I	II	III	IV	
3,56	3,54	3,04	2,85	3,25

Font: Conselleria d'Hisenda i Pressuposts.

L'economia mallorquina cresqué un 2,85% en el darrer quart de l'any, per la qual cosa el creixement per al conjunt del 2001 fou del 3,25%.

La majoria dels indicadors d'activitat continuaren mostrant dinamisme. El creixement de la facturació elèctrica per a usos no domèstics durant el quart trimestre fou del 9%.

Destacà la caiguda de passatgers estrangers arribats a l'aeroport de Son Sant Joan, de l'11,5%, que va fer que la xifra per al conjunt de l'any minvés un 1,4%.

Aquesta reducció, emperò, no va repercutir en les ocupacions dels establiments hotelers per part dels turistes residents a l'estranger: segons dades de l'INE, les devers 5.057.700 pernoctacions d'estrangers durant el quart trimestre suposaren un augment del 7,8% respecte de l'any 2000. Per al conjunt de l'any, l'increment fou del 2,5%, i quasi va arribar a 37.951.000 pernoctacions. El nombre de passatgers arribats d'altres aeroports espanyols a Mallorca amb avió disminuï un 7,6% durant els darrers tres mesos de l'any, mentre que en el nombre de pernoctacions en establiments hotelers la reducció fou del 2,6%, amb un total de devers 510.900 estades. Per al conjunt de l'any 2001 la xifra d'arribats decresqué un 1%, mentre que als establiments hotelers la disminució fou del 17,4%.

El mercat laboral de Mallorca continuà mostrant major estabilitat que el de la resta de les illes. La taxa mitjana d'atur registrat fou del 6,9% en el quart trimestre, per comparació al 5,3% del conjunt de l'any.

Finalment, el consum mostrà certa recuperació durant el quart trimestre respecte de l'anterior, com succeí en el conjunt de les Balears.

Mallorca Indicadors d'activitat, any 2001	4t trimestre		Acumulat any	
	Nombre	Variació	Nombre	Variació
Facturació elèctrica, usos no domèstics (MWh)	555.360	9,0%	2.190.987	7,3%
Venda de gasoil A (milers de litres)	65.902	4,1%	284.011	5,5%
Venda de gasoil B (milers de litres)	14.411	14,6%	56.424	9,0%
Col·legi d'Arquitectes: projectes visats	1.989	-2,6%	7.879	-12,6%
Col·legi d'Arquitectes: habitatges no turístics ni Industrials visats	2.831	-8,1%	10.375	-9,6%
Passatgers arribats a l'aeroport de Mallorca				
Regne Unit	290.041	-3,4%	2.288.461	6,8%
Alemanya	470.418	-16,0%	3.265.507	-6,8%
Total de l'estranger	883.671	-13,7%	7.169.710	-1,5%
Espanya	522.061	-7,6%	2.444.176	-1,0%
Total passatgers	1.405.732	-11,5%	9.613.886	-1,4%
Indicadors de consum				
Facturació elèctrica, usos domèstics (MWh)	267.090	16,6%	1.101.378	7,3%
Venda de benzina (milers de litres)	73.207	4,4%	311.460	-2,2%
Vehicles matriculats	10.613	-7,1%	61.448	4,1%
Mercat de treball				
Ocupats (afiliats a la Seguretat Social, mitjana)	292.049	1,0%	306.317	1,7%
Aturats registrats (mitjana)	21.497	10,5%	17.079	7,9%
Taxa d'atur (mitjana)	6,9%	0,6%	5,3%	0,3%
Contractes per temps indefinit	6.900	7,3%	30.259	8,7%

Font: Gesa-Endesa, CLH, COAB, AENA, SOIB, INEM i Direcció Provincial de Trànsit.

5. Menorca

Evolució de Menorca. Taxes de variació interanual en cicle – tendència del PIB a preus constants (en %)

2001				2001
I	II	III	IV	
3,47	2,99	3,64	2,67	3,19

Font: Conselleria d'Hisenda i Pressuposts.

El producte interior brut menorquí cresqué durant el darrer quart de l'any 2001 un 2,67%, cosa que significà que l'increment per al conjunt de l'any assolís el 3,19%.

Els indicadors d'activitat mostraren cert alentiment en el darrer trimestre de l'any, amb un lleuger augment de la facturació elèctrica per a usos no domèstics del

1,9%, tot i que durant el conjunt de l'any l'increment fou del 9,9%.

També minvà el nombre de passatgers arribats a l'aeroport de Menorca, un 8,1%. Tot i això el total de l'any augmentà un 1,9%.

Al mes d'octubre, segons l'INE, hi hagué un total de 431.284 pernoctacions en establiments hotelers, de les quals el 95% foren de turistes no residents a Espanya.

La mitjana d'ocupats a l'illa cresqué un 1,8% durant el quart trimestre i un 3,4% en el conjunt de l'any. Augmentà també devers un 20% el nombre de contractes per temps indefinit.

El consum millorà també en el darrer trimestre de l'any. Malgrat que les matriculacions de vehicles minvaren un 17,5% durant aquest període, el total del 2001 augmentà un 22,5%.

Menorca Indicadors d'activitat, any 2001	4t trimestre		Acumulat any	
	Nombre	Variació	Nombre	Variació
Facturació elèctrica, usos no domèstics (MWh)	58.789	1,9%	228.405	9,9%
Venda de gasoil A (milers de litres)	4.663	14,0%	23.857	9,3%
Venda de gasoil B (milers de litres)	1.462	-0,3%	6.101	10,0%
Col·legi d'Arquitectes: projectes visats	381	-9,0%	1.421	-9,0%
Col·legi d'Arquitectes: habitatges no turístics ni industrials visats	489	52,3%	1.315	14,0%
Passatgers arribats a l'aeroport de Menorca				
Regne Unit	67.266	-3,0%	674.143	3,0%
Alemanya	11.818	-35,8%	151.633	-9,5%
Total de l'estranger	81.896	-11,1%	953.487	3,3%
Espanya	81.487	-5,0%	463.473	3,6%
Total passatgers	163.383	-8,1%	1.416.960	1,9%
Indicadors de consum				
Facturació elèctrica, usos domèstics (MWh)	36.794	9,9%	150.207	7,5%
Consum de benzina (milers de litres)	7.276	10,1%	35.884	2,9%
Vehicles matriculats	917	-17,5%	7.018	22,5%
Mercat de treball				
Ocupats (afiliats a la Seguretat Social, mitjana)	25.310	1,8%	27.906	3,4%
Aturats registrats (mitjana)	2.118	14,6%	1.502	10,4%
Taxa d'atur (mitjana)	7,7%	0,8%	5,1%	0,3%
Contractes per temps indefinit	733	20,2%	3258	19,2%

Font: Gesa-Endesa, CLH, COAB, AENA, SOIB, INEM i Direcció Provincial de Trànsit.

6. Pitiüses

Evolució d'Eivissa i Formentera.

Taxes de variació interanual en cicle – tendència del PIB a preus constants (en %)

2001				2001
I	II	III	IV	
3,11	2,82	2,95	2,51	2,85

Font: Conselleria d'Hisenda i Pressuposts.

Les Pitiüses augmentaren el seu PIB un 2,85% l'any 2001, amb un creixement del 2,51% en el darrer trimestre de l'any.

L'activitat d'Eivissa i Formentera es mostrà força estable al llarg de la resta de l'any.

El nombre de passatgers arribats a l'aeroport d'Eivissa es reduí un 12,8% durant el quart trimestre de

2001, fet que contrastà amb la practica estabilitat experimentada per al conjunt de l'any.

D'acord amb l'INE, a l'octubre hi hagué 722.722 pernoctacions en establiments hotelers d'Eivissa i Formentera, de les quals el 95% foren de turistes no residents a Espanya. D'acord amb la mateixa font, això representà una ocupació del 49,7% i una estada mitjana de 10,6 dies.

La xifra d'ocupats durant el darrer trimestre de l'any fou un 3,1% superior a la del mateix període de l'any 2000, cosa que significà que per al conjunt de l'any el nombre d'ocupats assolís un increment del 4,2%.

El consum fou més dinàmic en el darrer trimestre que en el conjunt de l'any. Només les matriculacions de vehicles se situaren a nivells inferiors a les de l'any anterior, però amb una caiguda inferior a la de la resta de les illes.

Pitiüses Indicadors d'activitat, any 2001	4t trimestre		Acumulat any	
	Nombre	Variació	Nombre	Variació
Facturació elèctrica, usos no domèstics (MWh)	87.278	10,1%	324.679	8,3%
Venda de gasoil A (milers de litres)	7.337	17,5%	38.994	10,3%
Venda de gasoil B (milers de litres)	1.798	6,8%	9.343	4,1%
Col·legi d'Arquitectes: projectes visats	170	-7,1%	655	-17,9%
Col·legi d'Arquitectes: habitatges no turístics ni Industrials visats	323	-62,8%	2.193	12,9%
Passatgers arribats a l'aeroport d'Eivissa				
Regne Unit	65.388	-10,0%	703.958	-0,4%
Alemanya	45.801	-13,5%	439.211	-9,1%
Total de l'estranger	122.400	-15,3%	1.555.288	-4,3%
Espanya	106.233	-9,6%	653.853	7,7%
Total arribats	228.633	-12,8%	2.209.141	-1,0%
Indicadors de consum				
Facturació elèctrica, usos domèstics (MWh)	46.816	16,7%	177.692	5,1%
Consum de benzina (milers de litres)	10.998	12,0%	53.205	3,8%
Vehicles matriculats	1.485	-1,0%	8.037	3,1%
Mercat de treball				
Ocupats (afiliats a la Seguretat Social, mitjana)	32.899	3,1%	39.990	4,2%
Aturats registrats (mitjana)	4.063	3,4%	2.974	1,8%
Taxa d'atur (mitjana)	11,0%	0,0%	6,9%	-0,2%
Contractes per temps indefinit	1.422	2,2%	3.472	-3,5%

Font: Gesa-Endesa, CLH, COAB, AENA, SOIB, INEM i Direcció Provincial de Trànsit.

Els percentatges de variació es refereixen a la diferència entre el període esmentat d'enguany i el mateix període de l'any passat, excepte quan es diu expressament una altra cosa.

Les fonts, quan no estan incloses al text o al peu de la taula, apareixen com a superíndexs al text. La correspondència amb aquests índexs és la següent:

1. Reserva Federal dels Estats Units.
2. Oficina d'Estadístiques Nacionals, Regne Unit.
3. Institut de Recerca Econòmica (IFO), Alemanya.
4. Fons Monetari Internacional (FMI).
5. Banc d'Espanya.
6. Institut Nacional d'Estadística.
7. Oficina Federal d'Estadística, Alemanya.
8. Eurostat.
9. Ministeri d'Economia.
10. Oficina d'Anàlisi Econòmica, Departament de Comerç dels EUA.

Llista d'abreviacions utilitzades per països o nacionalitats.

UE.	Unió Europea.	HL.	Holanda.
Z€.	Zona euro.	IR.	Irlanda.
AL.	Alemanya.	IT.	Itàlia.
AT.	Àustria.	PT.	Portugal.
BL.	Bèlgica.	RU.	Regne Unit.
DK.	Dinamarca.	SV.	Suècia.
ES.	Espanya.	NR.	Noruega.
FN.	Finlàndia.	PL.	Polònia.
FR.	França.	SU.	Suïssa.

Agraïments

Volem fer exprés el nostre agraïment a les següents empreses i entitats per les dades que ens han facilitat; la seva col·laboració activa ha estat imprescindible per a l'elaboració d'aquest informe.

AENA – Aeroport d'Eivissa.
AENA – Aeroport de Maó.
AENA – Aeroport de Palma.
Banco de España.
Instituto Nacional de Empleo (INEM), Balears.
Col·legi Oficial d'Arquitectes de Balears (COAB).
Compañía Logística de Hidrocarburos (CLH), Palma.
Dirección General de Aviación Civil, Ministerio de Fomento.
Dirección General de Fondos Comunitarios y Financiación Territorial, Ministerio de Hacienda.
Dirección General de Tráfico, Ministerio de Interior.
Dirección General de Vivienda, Arquitectura y Urbanismo, Ministerio de Fomento.

Direcció Provincial de Trànsit, Ministerio de Interior.
Gesa – Endesa.
Ibatur-Enturib, Conselleria de Turisme.
Instituto Nacional de Estadística (INE).
Subdirección General de Estudios, Ministerio de Ciencia y Tecnología.
Predyco
OFICEMEN
SEOPAN
Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB).
Tresoreria Territorial de la Seguretat Social a les Illes Balears, Ministeri de Treball.

GOVERN DE LES ILLES BALEARS

Conselleria d'Hisenda i Pressuposts